

Dom Samuel

Jako
sžírající
ohně

Rozprava mnicha
o prokazování milosrdenství

Triáda

Jako šířající oheň

Dom Samuel

Jako
sžírající
ohně

Rozprava mnicha
o prokazování milosrdenství

Triáda

Z francouzštiny přeložila Tereza Hodinová

© Opatství Nový Dvůr, 2017

Translation © Opatství Nový Dvůr, 2017

ISBN 978-80-7474-196-8

ISBN (pdf) 978-80-7474-208-8

ISBN (epub) 978-80-7474-210-1

ISBN (mobi) 978-80-7474-211-8

„Svedl jsi mě, Jahve, a dal jsem se svést; přemohl jsi mě, byl jsi silnější. Neustále budím posměch, všichni se mi vysmívají. Kdykoli mám promluvit, musím křičet a prohlašovat: ‚Násilí a zpusťování!‘ ... Říkal jsem si: ‚Už na něho nebudu myslet, už nebudu mluvit v jeho Jménu;‘ ale bylo to v mém srdci jako sžírající oheň, uzavřený v mých kostech. S vypětím sil jsem se jej snažil ovládnout, ale nedokázal jsem to.“

Jeremiáš 20, 7–9

Milý čtenáři,

otevíráš knihu, ve které opat trapistického kláštera v Novém Dvoře Dom Samuel Lauras hovoří o vztazích církve se současným světem. Možná tě napadne, jak může muž zakotvený v samotě přísného kláštera v zapadlém koutě západočeského pohraničí hovořit o vztahu mezi církví a světem, který žije svým životem, na hony vzdáleným zdejšími hvozďům a pastvinám. Je pravda, že spojení staré barokní budovy s moderní architekturou konce 20. století v Novém Dvoře je v lecčem symbolické, nicméně to, jak se nám svět jeví – jako přetékající emocemi a informacemi, plný zvuků i hřmotu, prostoupený téměř pouťovou barvitostí novodobých masmédií –, jako by jakýkoliv dialog vylučovalo nebo znemožňovalo.

Měl jsem s ostatními biskupy možnost prožít týden v prostředí novodvorského trapistického kláštera. V ústraní a tichosti jsme naslouchali slovům opata, který k nám přišel ze sladké Francie, ze země, která tolika způsoby obohatila náš kontinent a můžeme říci, že i celý svět. Ze země, která překvapila svou duchovností, o čemž se přesvědčuji, když hledím na naši katedrálu, tento klenot gotického ducha západní civilizace, stavebně zakládanou Matyášem z Arrasu. Žijeme na kontinentě, kterému dal základní obrysy „otec Evropy“ Karel Veliký. Žijeme v zemi, kterou natrvalo zformoval muž vyrůstající na francouzském královském dvoře a vychovávaný pozdějším avignonským papežem Klementem VI., panovník, kterého nazýváme „otcem vlasti“, Karel IV., křestním jménem Václav.

Otec opat hovoří o Západu, který ztratil vědomí minulosti a budoucnosti, smysl pro tradici a eschatologickou finalitu v době, která je od narození Karla IV. vzdálena již sedm set let. Francii, tak jako i naše země, překvapily krvavé události, které popřely možnost dialogu. Lidé se namísto svobody snažili pomocí diktatury a totality vytvářet svět, který považovali za jediný možný a lepší.

Byl to však svět, ve kterém zmírala svoboda i lidská důstojnost, ve kterém se společnost směla projevovat jen jako dav frenetickým potleskem a opakováním hesel.

V tichosti často ztemnělého prostoru chrámu nám znějí slova či zpěv z Knihy knih, která se zrodila v úrodném půlměsíci. Hovoří k nám jazykem člověka, ať už to byl Sumer, Chetita, Asyřan, Babyloňan, Peršan či Řek, který se zatoulal do těchto krajín na křižovatce cest spojujících Mezopotámii s Egyptem. Především k nám ale hovoří slovy národa, který vzešel z kočovných Hebrejů a který po svém útěku z Egypta zakládá izraelský kmenový svaz, konfederaci, postupně se přetvářející v davidovskou monarchii s jejími dějinami slávy i úpadku. Z těchto starých vyprávění se rodí poezie Žalmů i ságy o patriarších, a především Zákon, který dává člověku možnost žít ve svobodě a toleranci, v míru, který není možný bez přátelské lásky. Národ, který nám tuto knihu zanechal, nevytvořil architekturu a nepodařilo se mu vybudovat velmoc, jež by ovládala svět. Předal nám však svědectví. Svědectví o dialogu člověka s Bohem, který sám sebe definuje: „Jsem ten, který jsem.“ A člověk je ten, který vychází z jeho tvůrčího slova. Příběhy této knihy svědčí o přátelství a lásce, které spojily vjedno vyvolený národ Izraele s jeho Tvůrcem, tak jako sňatek spojuje muže a ženu. Proto nalézáme v Bibli nejstarší soubor svatebních písní ve sbírce, která se nazývá Píseň písní.

Jedině v tichu je možné naslouchat těmto slovům, která hovoří o kráse a vznešenosti celého Božího díla. V tichu je také možné vytvořit prostor v našem nitru, do kterého může vstoupit Boží slovo, tak jako Věčné slovo vstoupilo do našeho života a v Ježíši Kristu se stalo jedním z nás. Na horizontu krajiny ohraničené tmavými lesy vnímáme, jak pravdivá je výpověď, k níž dospívá i člověk naší doby zdravým rozumem: „Něco nad námi musí být.“ To „něco“ hovoří o jednotě, pravdě, dobrotě a kráse. A tak jako moudrý řecký filosof Aristoteles, pocházející z blízkosti přístavu Soluně, odkud k nám přišli naši věrozvěsti svatí Cyril a Metoděj,

poznáváme Toho, který Je, první jsoucno, které k nám hovoří o racionalitě, lásce a kráse. Ano, tak přicházíme pomocí intuice k nazření Toho, který Je, jak napsal ve své známé studii francouzský filosof Jacques Maritain o třech stupních lidského poznání. Podobně jako když přírodovědec ve své laboratoři pokusem ověří svůj objev. Tak nějak jsem prožil i já naslouchání a meditování nad přednáškou o Boží vznešenosti.

Bylo pro nás velkým a milým překvapením, s jakou průzračností je možné hovořit o církvi, která hlásá morální zásady, ale přitom nemusí moralizovat, o přikázáních, které neanulují svobodu, ale dávají jí naplnění. Autor ve své knize podrobuje analýze náš křesťanský život. Jakoby v duchu spirituality kardinála Bérulla, v odlesku Boží velikosti a vznešenosti konstatuje, co vše se podařilo naší církvi díky životu ve svobodě. Neznamená to však, že by neviděl naše slabosti a hříchy. Jeho slova však nejsou pouhým kritickým rozbořem, ale i povzbuzením k budování bratrské a sesterské církve, jejímž obrazem je rodina. V tomto světě má své místo, a to nezastupitelné, jak mnich, tak kněz. Bohatství, které v sobě ukrývá duchovní, duševní a intelektuální život církve, zavazuje k misijnímu poslání. Evangelizace není tedy něčím, co by nepatřilo k prostoru ticha a modlitby. Patří sem stejně jako práce. Právě tvrdá, chlapecká práce otevírá srdce a láká k návštěvě této oázy mladé muže. Láme předsudky, neklade jen otázky, ale otevírá cesty k pochopení víry.

A tak jsem otci opatovi Dom Samuelovi vděčen nejenom za celý prožitý týden, kterým jsme vstoupili do toku života novodvorského trapistického kláštera, ale především za jeho přítomnost a přítomnost jeho bratří v naší zemi, stejně jako za tuto knihu, která hovoří o naději. A to ne pouze vyslovenými či napsanými slovy, ale činy, které se staly slovy.

Ve Svatém týdnu, 22. března 2016
+ Dominik kardinál Duka OP
arcibiskup pražský a primas český

Každý člověk má nejen svobodu a právo, ale i povinnost říkat, co si myslí, a tak přispívat k obecnému blahu. Povinnost. ... Pokud člověk neříká, co považuje za pravou cestu, nespolupracuje na obecném blahu. ... Máme povinnost hovořit otevřeně, zachovat si tuto svobodu, aniž bychom ovšem uráželi.

Papež František, 15. ledna 2015

Začnu palčivými tématy jako syn církve.

Od ní jsem přijal vše. To ona požehnala a podepřela lásku mých rodičů. Když mě má matka pár dní před Vánoci přivedla na svět, církev mě přijala do svého lůna a dopřála mi, abych se tři dny po svátku Zjevení Páně stal Božím dítětem. Bděla nad mým křesťanským vzděláváním. V období dospívání byli mými nejlepšimi průvodci její kněží. To ona – opět ona – udržovala manželskou věrnost mých rodičů. To ji jsem odvrhl v bouřlivých letech mládí; nejprve ji, potom Krista a nakonec samotného Boha. Poté, co jsem sám vlastním přičiněním dospěl až na dno propasti, jsem skrze ni opět našel tvář Pána; jejím prostřednictvím mi kněz udělil odpuštění; v jejím lůně zaštitila jedna komunita moje mnišské povolání, jeden z jejích otců mi vytyčil cestu v přítomnosti bratrů, kteří se mi stali bližšími než kdokoli jiný.

Právě tato církev je dnes předmětem sporů, jako byla ostatně vždy.

Jsem mnichem již více než třicet let, knězem víc než čtvrt století. Nejméně dvě třetiny života mám za sebou. Mám mlčet? Žiji nyní v České republice, kde nenávisť k Bohu, na níž nesla tichou spoluvinu většina národa, přinutila církev umlknout na čtyřicet let. Mám mlčet? Právě tato církev mi svěřila péči o komunitu a úkol posilovat na cestě k Bohu skupinku mnichů, kteří mě dnes oslovují jménem otec, „abba“, opat.

V době, kdy biskup Atanáš z Alexandrie odolával jako téměř jediný ariánské herezi ohrožující pravou víru, vystoupil ze samoty egyptské pouště Boží hrdina svatý Antonín Veliký, aby jej utvrdil v jeho rozhodnutích. I dnes, stejně jako dříve, musí mniši tvrdě bojovat. V hrdinských dobách na ně dotírali řvoucí lvi, svůdné nevěstky a odpudiví démoni. A dnes kolem mnichů krouží zlé čarodějnice na košťatech (duch světa...) a probodávají je vyhrůžnými pohledy.

Jestliže vás svět nenávidí, vězte, že ke mně měl nenávisť dříve než k vám. Kdybyste byli ze světa, svět by miloval, co jeho jest;

*ale protože ze světa nejste, když vás mé vyvolení ze světa vypros-
tilo, proto vás svět nenávidí. (Jan 15, 18–19)¹*

12

Ve jménu bratrské lásky, kterou jsme zavázáni každému člověku, musíme hlásat pravdu osvíceně. Ve jménu této pravdy, již poznáváme – a která nám nepatří – nesmíme nikomu dlužít respekt ani lásku. Ani nám křesťanům se často nedaří pochopit jedinou pravdu stejným způsobem. S tím se nedá nic dělat. Nikdo z nás ji nevlastní v celé dokonalosti. Abychom ji uchopili v plnosti, potřebujeme druhé. Ten, kdo neslyší pravdu stejným způsobem jako jeho bratr, se stává často nepřítelem a nechybí mnoho, aby byl prohlášen za pohana.

V těchto zápasech nás ochraňuje a podpírá Panna Maria, Matka Církve. Ji prosíme o milost rozlišování. Ona tiší naše horečky, obvažuje naše rány a brání nám zahrávat si s ohněm. „Antonín se ponořil do vnitřní pouště, aby unikl zástupům,“ vypráví biskup Atanáš. Zpronevěřil jsem se své roli tím, že zveřejňuji tyto úvahy? Dej Bůh, aby tomu tak nebylo; této pochybnosti se však nezabývám po celou dobu své práce.

Jako křesťan chci promluvit o tom, co nás oslabuje: naše chabá víra v křesťanskou rodinu, v níž děti vyrůstají a nalézají svou rovnováhu; náš zmatek pramenící z nespravedlivých činů některých kněží; nedostatek upřímnosti, pomluvy a křivá obvinění; naše malověrnost, když přijde řeč na povolání, na řeholní či mnišský život. Nebude to snadné... Budu hovořit i o tom, co nás nese: milost pevného života modlitby; umění předávat zkušenost; váha otcovství; schopnost odpouštět... Kéž Bůh dá, abychom na konci této cesty, která, jak doufám, povede k pokoji, byli bohatší o jeho dary a silnější ne o naše jistoty, ale o víru v Něho.

¹ Biblické citace v této knize uvádíme podle českého překladu Jeruzalémské bible od Františka X. a Dagmar Halasových.

Nečekejte ode mě přesný plán. Spíš vnitřní návaznost, jako když se v rozhovoru volně střídají témata podle přání účastníků. Nejprve položím základy. Člověk je povolán k setkání s Bohem (v kapitole Mezi dvěma absolutny). Poté se zastavím u současné společnosti a církve v kontextu morální krize (kapitola Křesťanská morálka: úzké dveře?). Rozeberu slogan „nulová tolerance“ (Odložit strach) a povzbudím kněze (Křehkost kněžské síly a síla milosti). Co nám poslouží v této souvislosti z náboženského hlediska? Dar zasvěceného života (Zasvěcená čistota: její cena a její boj) a řeholní život (Řeholní povolání: choulostivá otázka svobody), které se musíme naučit předávat (Umění učitele a žáka; Být závislý na otci, být závislý na Bohu). Tato kapitola ústí v duchovní rozuzlení problému díky milosrdenství a vzájemnému odpuštění. Což je téma, které ve skutečnosti probíhá jako hlavní vlákno celým textem. Nakonec problém nahlédneme z perspektivy církve (Údy jednoho Těla) a zakončíme dvěma kapitolami týkajícími se vnitřního života (Zdravas, Maria, ... nyní... a „Nauč nás modlit se“).

Jako mnich chci ukázat, že naše modlitba, stejně jako modlitba každého křesťana, nás nutí ponořit se nejen do svých životů, ale i do životů druhých, které jsou podobné tomu našemu. Kvasem mé promluvy bude milosrdenství a soucit. Soucítit znamená zakoušet bolest při neštěstí druhých a podobně jako oni (a společně s nimi) mu čelit. Projevovat milosrdenství neznamena přivírat oči nad jejich chybami, nýbrž je v rámci vzájemného přátelství a úcty podněcovat k tomu, aby prohlédli, požádali o odpuštění a mohli tak pokračovat dál. Je to postup založený na naději. Vždy existuje cesta; věrnost a štěstí jsou možné v každém okamžiku.

Kristus volil pokaždé jiný tón i mírně odlišná témata podle toho, zda hovořil se svými učedníky, nebo k zástupcům, který mu byl přátelsky nakloněn, či se svými odpůrci. Jednalo se o náročné aplikování pravdy prodchnuté láskou a lásky založené na pravdě.

Svět a Církev – jakkoli mohou být tato tradiční označení nepřesná – se někdy střetávají a jindy si podávají ruku. Snažme se nalézt body, v nichž se setkávají, i ty, v nichž se rozcházejí... Zvažme, co nás sjednocuje a v čem se lišíme, abychom hrdě nesli dědictví, které bylo svěřeno nám křesťanům, abychom z něj mohli čerpat a předávat je dál... Snažme se nepřehlížet oblasti, kde se tyto dva okruhy protínají, nehledat jen uměle nastolenou shodu, nezakrývat si radikální rozdíly... Chceme se postavit světu jako křesťané, nebo si získat přízeň světa? Mějme se na pozoru, abychom neztráceli zbytečně síly ve snaze odpovědět na argumenty pyšné a sebejisté ateistické menšiny, která nechce nic slyšet. Tropí však veliký povyk a snaží se přilákat na svou stranu mnoho poctivých lidí, kteří by se rádi řídili správným úsudkem. Obracím se právě k těmto zdravě smýšlejícím lidem – a nemusejí to být jen křesťané – a ty druhé ponechávám jejich bludům. Jsme obklopeni živými i skomírajícími myšlenkami, filosofiemi a teologiemi, pedagogickými systémy a morálními postoji, výchovnými postupy, kulturními volbami... Některé vedou k životu, jiné ke smrti. Zanikající teorie, pedagogické systémy a postoje nadělají víc rozruchu než ty, které vedou k životu, protože jejich oheň rozdmýchávají andělé zla. Budoucnost však patří těm, které nenadělají tolik rámusu. Bůh totiž není ani v dunění hromu, ani v záři blesku, ale v lehkém vánku (1 Král 19,12). Popřejme sluch skrytému šepotu. Zajímejme se o filosofy, teology, pedagogy, umělce a mistry všech oborů, kteří ukazují cestu k životu.

Můj pohled se upírá do dálky; ne k nějaké vysněné době, která neexistuje, podobně jako neexistuje ideální minulost. Opírá se o zkušenost předků, díky níž může pozorovat přítomnost realisticky. Hledí dál, než kam sahá „krize“, s přesvědčením, že i zítřek bude mít svá omezení.

Ze zkušenosti vím, že mnoho problémů ustoupí, jakmile upřeme pohled na Pána. Věřím v budoucnost lidského rodu, v budoucnost křesťanské víry, protože Kristus je živý a silnější než mocnosti

smrti. Věřím, že nejlepší způsob, jak budovat tuto budoucnost ku prospěchu mých současníků, je vynaložit síly ke své osobní proměně, jež je sama o sobě Božím darem. Za to jsem odpovědný. Očekáváme příchod Páně. A on přijde – to je jisté – na konci života každého z nás a rovněž na sklonku existence planety Země. Bylo by naivní se domnívat, že je věčná. Písmo hlásá, že vše bude proměněno (1Kor 15,51–52).² Jediná informace, kterou zamlčuje, je doba tohoto čekání a datum nového příchodu.

Očekávat milovanou osobu předpokládá, že nebudeme pochybovat o jejím příchodu, přestože nevíme, kdy se vrátí. Jakmile bychom si řekli: „Znám den i hodinu. Mezitím pijme a hoduje...“ (viz Mt 24,42–50), žár srdce by ochladl. Přijde, nepřijde... ten, na kterého s takovou láskou čekám? Nejistota patří k lásce, rozněcuje ji a zároveň svědčí o její síle. Část sebe by ztratil ten, kdo by z utváření své věrnosti vyloučil rejstřík vznešených citů, které jsou obsaženy v přátelství, lidské lásce i teologální lásce. Jsou to city, které je třeba očistit a podržít rozumu a vůli, aby došlo ke sjednocení srdce s tělem, tedy celé naší bytosti povoláné k setkání s Bohem. Mnich (z řeckého monos), to je jeden, sjednocený člověk. Miluje jen Boha? Já sám jsem k tomu nikdy nedospěl a ani to nemám v úmyslu. Mnich je člověk, jehož veškerá láska vychází z Boha a k Bohu se navrácí, člověk, který nedává ničemu přednost před láskou ke Kristu, abych použil slova z Řehole svatého Benedikta. Jen krůček za krůčkem se blížíme k těmto vrcholům.

Ty, který ses narodil v prvních hodinách 21. století: Jestliže tě Bůh povolává z jakéhokoli životního stavu ke své službě – jaká obrovská milost! –, co nalezneš kolem sebe, abys toto povolání

² Tento citát se týká proměny člověka. Jeden z největších teologů, kardinál Journet, však tvrdí, že onen příslib se vztahuje i na zemi: „Bůh netvoří, aby pak ničil... Bůh stvořil věci, aby byly (svatý Tomáš Akvinský). Budou tedy stále. Přetvořené, ale budou stále.“ Charles Journet, *La première lettre de saint Jean et ses récits sur la résurrection*, přednášky konané v Ženevě od 1. listopadu 1969 do 13. června 1970, skriptá, s. 19.

mohl uskutečnit? S kým se setkáš, aby tě podepřel? Co ti mohu dnes nabídnout, aby to odpovídalo tomuto povolání? Co z principů, jež řídí rozum, co z víry, která osvětluje srdce, z nauky a zkušenosti?

Je třeba přiznat, že osud lidstva spočíval celých dvacet století až dodnes – v dobrém i zlém – převážně na bedrech Západu, podpíraných takzvanou křesťanskou kulturou. Je možné, že si lidstvo, aby mohlo pokračovat ve svém běhu, bude muset najít jiná bedra, která je ponesou. Odkud budou? Z Afriky, z Asie, z Latinské Ameriky? Možná že od nás... V každém případě bude jejich hlavou Kristus. My křesťané máme velkou zodpovědnost. Věřit v budoucnost znamená doufat.

8. prosince 2015, slavnost Neposkvrněného Početí

Mluvíme-li o obdobích víry a tvrdíme-li, že v prvních staletích křesťanství byla víra něco běžného, že byla v lidech sama od sebe a že dnes tomu tak není, máme pravdu. Máme pravdu z historického hlediska. Konstatujeme pouze historický fakt. Musíme jej však vnímat s tou největší opatrností. Je velkou otázkou, zda naše moderní věrohodnost, tj. křesťanská věrohodnost zapuštěná do moderního světa, tím nezískává nezvyklou, zcela novou krásu a zvláštní velikost v Božích očích.

Ač jsou naše moderní postoje ze všech stran napadány a podrobovány zkouškám, zůstanou neochvějné; naše moderní věrohodnost, osamocená v moderním světě, potíraná všude na světě, se drží zpřímá uprostřed rozbouřeného moře, aby nakonec vztyčila krásný pomník Boží tváři.

K Boží slávě.

Církev dnešní doby ponořená do moderního světa v sobě nese tragickou krásu ženy, která sama střeží tvrz.

Charles Péguy³

³ Texty vybral Hans Urs Von Balthasar: *Nous sommes tous à la frontière*, Johannes Verlag, s. 21–23, z nichž vypouštím některé pasáže.

Mnich tím, že všechno opouští, podstupuje určité „riziko“: vystavuje se samotě a tichu, aby neprožíval nic jiného než to podstatné; a právě v tomto životě z podstaty nachází hluboké společenství se svými bratry i s každým člověkem.

Benedikt XVI. ke kartuziánům ze Serra Saint-Bruno

Jako mladý mnich jsem obdivoval ty, kteří viděli dál než ostatní; mám na mysli ty, kteří už v roce 1917 vytyčili krutost komunismu; nebo ty, kteří již v červnu 1940 sázeli na de Gaulle spíš než na Pétaina; ty, kteří nesedli na lep ani Stalinovi (v tomto bodě se Churchill zmýlil), ani Mao Ce-tungovi; nebo jiné, kteří ještě před Solženicynovým vyhnáním na Západ věděli o táborech, které tak výstižně popsal. Za jakých podmínek dnes můžeme vidět věci jasně a na jakých principech má spočívat pohled, který upíráme na své okolí?

My kontemplativní

Okouzilo mě, že takový pohled měl i jistý mnich žijící v odloučenosti od světa. Při našich společných hodinách filosofie vždy odkládal své poznámky na stůl, sundával si levné brýle a s šibalským pohledem mě vyzýval, abych si utříbil pohled na realitu. O mnoho let později mi jiný, dosud mladý mnich předal list papíru popsaný rukou otce Jeronýma¹ – o něm je totiž řeč –, který vyndal z koše a jemuž staříček mnich nepřikládal pražádný význam. Text na listu, pojednávající o umění být učenlivým žákem, vznikl na základě zvláštní příhody. Když v roce 1953 přijel do Sept-Fons otec opat z Timadeucu vykonat svou pravidelnou vizitaci, komunita

¹ Viz Anne Bernet, *Père Jérôme, un moine au croisement des temps*, Cerf 2015.

čítala osmdesát osm členů; padesát jedna chórových mnichů a třicet sedm laických bratrů, z toho osm časných profesů a tři novice. Tedy nic, co by nasvědčovalo případnému úpadku. Otcí Jeronýmovi bylo tehdy čtyřicet šest let. Na Boží Hod mniši poslouchali první gramofonovou nahrávku žalmů ve francouzštině od otce Gélineaua SJ. Otce Jeronýma zaujala a nadchla představa, že i laici mohou od nynějška chválit Boha ve svém jazyce. Zajímal se rovněž o apoštolát otce Caffarella, jenž nabízel křesťanům „ve světě“ praktikování kontemplativní modlitby. Vzněl tehdy otázku: „V čem je naše specifičnost?“ S vědomím toho, že „naše povolání stojí lidskou společností mnoho – tolik mužů a žen vyvázaných z časné služby obci“, nakonec prohlásil: „Vědět, co chceme, být tím, kým chceme, nebo zaniknout!“² Chtělo to velkou odvahu, prorokovat zánik uprostřed komunity bezmála sta mnichů, z nichž desetina procházela formací; řeholní úpadek, jehož svědky jsme se stali o půl století později.

Křesťanská a mnišská identita³

Své následující úvahy založím na poznámce, kterou učinil otec Jeroným v textu o umění být učedníkem:

Každý mnich je takový, jaký je jeho začátek a jeho konec. Na začátku se na Boží výzvu všichni vzdali mnoha různých věcí, aby se vydali za Bohem. Na konci se všichni ocitnou u Boha. Pro každého z nich má tedy začátek a konec absolutní hodnotu. A tato dvě absolutna dávají hodnotu všemu, co se v naší existenci nachází mezi nimi. Otec musí pomoci nést všechnu bídu,

² Otec Jeroným, *Si nous, contemplatifs*. In: *Dieu, notre Père et Ami*, Parole et Silence 1999, s. 13–14.

³ Následující odstavce a některé další byly již zčásti publikovány v článku Ty, jehož Bůh povolává ke službě. In: *Salve*, č. 3/2015, překlad Věra Vejrychová, s. 69–87. Překlad a některé detaily autor revidoval.

jež toto mezidobí může přinést. Otec musí milovat své syny úměrně jejich slabostem a vážit si jich úměrně jejich ideálu.⁴

Nyní se na otázku podívejme z hlediska své identity (kdo jsme?) a směřování (jaký je smysl našeho života?). Jsem tvor „schopný Boha“,⁵ ale vinou své křehkosti a zranitelnosti jsem se od něho odvrátil. Cílem mého života je obdržet od Pána odpuštění a přátelství, abych mohl být nebeským Otcem přijat za syna a mít podíl na jeho božském životě. Toto osobní hledání je neoddělitelné od rozměru komunitního: na své cestě za Bohem potřebuji ostatní a současně tím, že kráčím s ním, ve vzájemné solidaritě pomáhám ostatním, aby se mu i oni mohli přiblížit. Na této cestě jsem bezbranný. Na začátku se přinejmenším v duchovní rovině zcela vzdávám všeho, co mám. Všichni jsme povoláni dospět k životu v Boží přítomnosti, nejprve v šerosvitu víry a na konci své pozemské existence ve světle bez stínů. Naš vztah s Pánem má postupně nabývat povahy absolutní hodnoty. U mnicha se to má dít radikálně, aby mohl „lásku ke Kristu postavit nad všechno ostatní“.⁶ Vyvýšit Pána nade všechno nejsme schopni okamžitě a vyžaduje to od nás veliké úsilí. Všechno další, aniž by to bylo druhořadé, je podřízeno tomuto základnímu hledání. Bez něj se život vyprazdňuje a stává se absurdním.

Vycházíme z bodu, kdy se absolutně všeho zříkáme, neboť směřujeme k absolutní lásce – pozemské lásky jsou jen jejími slabými odlesky. Věci, kterých se musíme a chceme odřeknout pro dobro ostatních, se stávají nevyhnutelným úsekem naší cesty. Nutí nás zahájit nerovný boj, z něhož vyjdeme pokaždé více méně poraženi. Proto každý potřebuje, aby mu někdo pomohl nést jeho trápení,

⁴ Otec Jeroným, *Saint Benoît de nouveau suivi*, Ad Solem 2013, s. 84.

⁵ *Capax Dei*, výraz pocházející od sv. Augustina (*De civitate Dei* 14, 8.11).

⁶ *Řehole Benediktova*, např. kap. 4. Česky vydalo Benediktinské opatství sv. Vojtěcha a sv. Markéty v Praze-Břevnově 1998.

aby ho miloval úměrně jeho slabostem a vážil si ho úměrně jeho ideálu, upřesňuje otec Jeroným.

22

Význam zkoušek

„Jestliže jsme na svého Pána a Spasitele dosud nepohlédli ve všech jeho protichůdných atributech, *stejný včera, dnes a navždy* ..., používáme slova, aniž bychom z nich měli užitek,“ upozorňuje blahoslavený John Henry Newman.⁷ Domníváš-li se, že jsi pochopil, kdo je Bůh, říkal svatý Augustin, pak to není on.

Co tedy můžeme říci o Bohu, moji bratři? Jestliže chápeme, co o něm chceme říci, pak to není on; to nechápeme jeho, ale něco jiného místo něj; domníváme-li se, že jsme ho uchopili, jsme jen hříčkou vlastní fantazie; on není tím, co chápeme; je tím, co nechápeme; a jak můžeme chtít hovořit o něčem, co nejsme schopni pochopit?⁸

Také svatý Pavel nás varuje: „Když si někdo představuje, že něco zná, nemá ještě takové poznání, jakého je třeba.“ (1 Kor 8,2)

Slovo si uchovávalo v tichosti svou moc, aby mohlo být pokoušené, tupené, ukřižované, zabitě, přičemž člověk se s ním sjednocuje ve vítězství stejně jako v utrpení, ve vzkříšení, v nanebevstoupení.⁹

Svatý Irenej nám tu zprostředkovává svou vlastní zkušenost.¹⁰ Usiluješ-li o vznešený titul Kristova učedníka, nevyhneš se těmto

⁷ Srov. Olivier-Thomas Venard, *Terre de Dieu et des hommes*, Artège 2012; a J. H. Newman, *Promluva o ponížení věčného Syna* (na Žid 5,7–8).

⁸ Svatý Augustin, *Sermo* 52, VI, 16.

⁹ Svatý Irenej, *Adversus haereses*, III, 19, 3, překlad do francouzštiny Matka Élizabeth de Solms. In: *Bible chrétienne III**, Anne Sigier 1994, s. 568.

¹⁰ *Salve*, č. 3/2015, op. cit., s drobnými úpravami a doplněními.

drtivým skutečností. Otec Jeroným říkával, že zkoušky nemáme vyhledávat.

Protože až přijdou a vy jste je na sebe přivolal sám, kdo ví, jestli obstojíte! Nikdo vám nezaručí, že dostanete milost, abyste jim čelil.¹¹

Pokud však vyvstávají v každodenních situacích, bylo by nevěrností je nepřijmout. Zkouška, ať už fyzická či mravní, naše nebo cizí, může paralyzovat či zničit člověka fyzicky, psychicky, ba i duchovně. Může ho ale také probudit, přemoci otupělost jeho ducha a vytrhnout ho z iluzorního pohodlí, v němž by se býval zabydlel. Kardinál Ratzinger píše:

Právě když se člověk potýká s utrpením, rozhoduje o tom, čím vlastně je. Právě tehdy je konfrontován se skutečností, že nedisponuje svým vlastním životem, že mu jeho vlastní život nepatří. Na to může odpovědět vzdorem ... a oddat se zoufalému hněvu. Může se však také pokusit důvěřovat ..., bez obav se nechat vést a přestat hledět jen sám na sebe. Tak jeho chování tváří v tvář bolesti či přítomnosti smrti v jeho životě splyne s oním základním postojem, jemuž říkáme láska.¹²

Tato výzva přetvořit v lásku i veškerou duchovní nebo morální zkoušku v nás vytváří propast, kterou nesmíme uzavřít, neboť uchovává naše srdce otevřené pro milost. Zmenšit propast, která zeje mezi výzvami Božího Slova a našimi konkrétními činy, je jen

¹¹ Otec Jeroným a několik dalších, *Apofthegmata 1983–1990*, Opatství Nový Dvůr/Triáda 2015, s. 69–70, přeložila Eva Svobodová.

¹² Joseph Ratzinger, *Eschatologie – Tod und ewiges Leben*, Friedrich Pustet Verlag 1977; francouzské vydání: *La mort et l'au-delà*, Communio Fayard 1979, s. 108. Český: *Eschatologie – smrt a věčný život*, Barrister & Principal 2008.